

رابطه بین سویگان مدرس اثر بخش با انگیزه کار آفرینی از نظر دانشجویان آموزش و ترویج کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه

بیژن رضایی^۱، حبیب جعفری^۲، پریسا جاویدانه^۳، هدا نجف پور^۴

۱. استادیار، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی
۲. استادیار، گروه آمار، دانشگاه رازی کرمانشاه
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد کار آفرینی، دانشگاه رازی
۴. دانشجوی کارشناسی ارشد کار آفرینی، دانشگاه رازی

چکیده

دانشگاه‌ها به دلیل داشتن ویژگی‌های پایه، مانند سرمایه انسانی در قالب دانشجو و اعضای هیأت علمی، محل مناسبی برای نوآوری بر پایه دانش و توسعه کار آفرینی است. مدرسان کار آفرینی جزو بنیادی‌ترین عامل‌های مؤثر برای ایجاد موفقیت مطلوب در تحقق هدف‌های آموزش کار آفرینی هستند. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر سویگان مدرسان اثر بخش (در حیطه آموزش) بر انگیزه کار آفرینی از دیدگاه دانشجویان انجام شده است. جامعه آماری تحقیق، ۱۶۳ تن دانشجویان گرایش آموزش و ترویج کشاورزی (به دلیل گذراندن واحد کار آفرینی) در دانشگاه رازی کرمانشاه بود. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۱۳ تن تعیین شد که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. روایی پرسشنامه بر پایه نظر گروهی از اعضای هیأت علمی و مدرسان گروه آموزش و ترویج کشاورزی دانشگاه رازی تأمین شد و برای تعیین پایایی پرسشنامه با استفاده از نرم افزار R ضریب تتای ترتیبی محاسبه شد ($\theta = 0.795$). به منظور دستیابی به هدف‌های تحقیق از آمار توصیفی و رگرسیون ترتیبی استفاده شد. یافته‌ها نشان دادند که بعد ویژگی‌های شخصیتی بر انگیزه کار آفرینی تأثیر مثبت و معنی‌داری (در سطح ۵ درصد) دارد، هم‌چنین بر پایه دست‌آورد رگرسیون ترتیبی، متغیرهای ملاک توانستند ۶۱ درصد از احتمال تغییرپذیری متغیر انگیزه کار آفرینی را تبیین کنند.

نمایه واژگان: کار آفرینی کشاورزی، انگیزه کار آفرینی، مدرس اثر بخش،

نویسنده‌ی مسئول: پریسا جاویدانه

رایانامه: parisa.javidaneh@gmail.com

دریافت: ۹۴/۱۱/۲۱ پذیرش: ۹۵/۵/۲۶

مقدمه

در دورانی که آن را جامعه فراصنعتی و فرا اطلاعاتی نامیده اند، اشتغال، مهمترین چالشی است که در برنامه های توسعه کشور باید به آن توجه خاصی شود. به نظر میرسد در صورت حل نشدن چالش اشتغال به ویژه در بین دانش‌آموختگان دانشگاهی، ظهور مشکلات اقتصادی مانند رکود، فاصله طبقاتی، مشکلات اجتماعی و روانی و رشد پدیده بیکاری بروز می‌کنند (دوکانه ای فرد، ۱۳۹۱). از سوی دیگر، توسعه ی کارآفرینی کشاورزی یک ضرورت جدی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است (فیض‌بخش و تقی‌یاری، ۱۳۸۹) که مهمترین دستاورد آن توسعه کشور، ایجاد اشتغال، رفاه، ثروت و شناخت فرصت‌های شغلی مناسب به ویژه توسط دانش‌آموختگان رشته کشاورزی است. اهمیت توسعه‌ی کارآفرینی به حدی است که در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، دولت موظف بود توجه ویژه‌ای به کارآفرینی و حمایت از طرح‌های خود اشتغالی بکند و با توجه به بند ح ۴۷ این قانون دولت می‌بایست تدبیرهای لازم به منظور اصلاح نظام آموزش کشور برای ارتقای توانایی، خلاقیت، مهارت، نوآوری و خطرپذیری و کارآفرینی اتخاذ می‌کرد (نیک فرجام، ۱۳۹۳).

در برنامه‌ی پنجم توسعه نیز در ماده ۸۰ بند هـ به دولت اجازه داده شده که در راستای ایجاد اشتغال پایدار، توسعه کارآفرینی، کاهش عدم تعادل منطقه‌ای و توسعه‌ی مشاغل نوحمایت‌های مالی از بخش‌های مختلف به منظور توسعه و گسترش آموزش‌های کسب و کار، کارآفرینی، فنی و حرفه ای و علمی کاربردی صورت گیرد.

کارآفرینی از نظر اقتصاددانان، ساز و کاری است که تخصیص بهینه‌ی منبع‌های را با استفاده از فرصت‌های آتی، همراه با خطرپذیری میسر می‌سازد. کارآفرینی می‌تواند فرصت‌های جدیدی را برای کارآفرینان ایجاد کند تا درآمد و سرمایه‌ی خود را افزایش دهند و در صورت ایجاد مؤسسه‌های جدید و کسب و کارهای کوچک و متوسط، استانداردهای زندگی را بهبود بخشند (هنلی، ۲۰۱۲). وجود دانشجویان مستعد و علاقه‌مند به عنوان سنگ بنای آموزش کارآفرینی، به تنهایی منشا پرورش کارآفرینان نوپا در دانشگاه‌ها نیست و استفاده از مربیان و آموزشگران اثربخش کارآفرینی نیز عاملی بسیار با اهمیت در این عرصه به شمار می‌آید با توجه به

روند رو به رشد آموزش‌های کارآفرینی در جهان (سولومون، ۲۰۰۷)، اثربخشی آموزش‌ها در گروه‌ها و دانشکده‌های کارآفرینی از دل‌نگرانی‌ها و کنجکاو‌ی‌های بنیادی متولیان آن است. در این میان، مدرسان به عنوان عامل بنیادین تاثیرگذار در افزایش انگیزه دانشجویان و همچنین در تحقق رسالت دانشکده‌های کارآفرینی و اثربخشی آموزش‌های مربوطه به شمار می‌آیند (کورتکو، ۲۰۰۵). بنابراین یک مدرس اثربخش می‌تواند بستر مناسب برای آشنایی علمی و کاربردی با بنیان‌ها و مهارت‌های کارآفرینی کشاورزی فراهم کند و موجب گرایش و جلب هرچه بیشتر به کارآفرینی در دانشجویان شود. این برنامه‌ها به طور عمده با هدف ایجاد تجربه‌های علمی و تربیت نیروهایی با ویژگی‌های کارآفرینی طراحی شده‌اند و از آنجا که دگرگونی اصلی و پایدار در جامعه امروز در گرو دگرگون شدن نظام آموزشی به عنوان رکن اصلی توسعه و پیشرفت هر جامعه است که اعضای هیأت علمی، دانشجو، محیط آموزشی این رکن را تشکیل می‌دهند، روشن است که اختلال در هر یک از این سه رکن سبب افت کیفیت آموزش می‌شود در این میان بنیادی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت و تحقق هدف‌های آموزشی کنترل متغیرهای مختلف و ایجاد زمینه مناسب برای آموزش مدرسان است (صدیقی، ۱۳۹۳).

در هر نظام آموزشی مسایلی وجود دارد که تحقق هدف‌های آن نظام را با چالش روبه‌رو کرده و اثر بخشی برنامه‌ها را ناپایدار می‌سازد. برخی از این نارسایی‌ها و چالش‌ها که توسط بلاک و استامپ ارایه شده‌اند عبارت‌اند از: چالش در ایجاد روش‌شناسی‌های تحقیق برای اندازه‌گیری اثربخشی کارآفرینی؛ چالش در محتوی و شیوه‌های آموزشی؛ چالش در کیفیت مدرسان کارآفرینی؛ چالش در پذیرش آموزش کارآفرینی در دانشکده‌ها نسبت به کسب و کار؛ چالش در ایجاد یک پیکره مشترک در زمینه‌ی دانش‌های مختلف؛ و چالش در اثربخشی روش‌های آموزشی (سکستون و بومن، ۱۹۸۸). با این دیدگاه در بخش آموزش و ترویج کارآفرینی در دانشگاه‌ها نیز در سال‌های اخیر محققان، تحقیقات و اقدام‌های علمی و عملی بی‌شماری در سطح بین‌المللی در جهت بررسی ویژگی‌های مدرسان اثر بخش انجام داده‌اند که در پی چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌شود.

بنابر دیدگاه هینونن و پویکیجوکی (۲۰۰۶)، بعدهایی از ضرورت‌های رویکرد کارآفرینانه به آموزش کارآفرینی عبارتند از: تاکید بر نقش کلیدی کشف، ارزیابی و بهره برداری از فرصت‌ها و توجه به روش‌های یاددهی عملی در آموزش کارآفرینی. چالش اصلی آموزش کارآفرینی، آسان‌گری یادگیری به دلیل حمایت از فرآیندهای کارآفرینانه است.

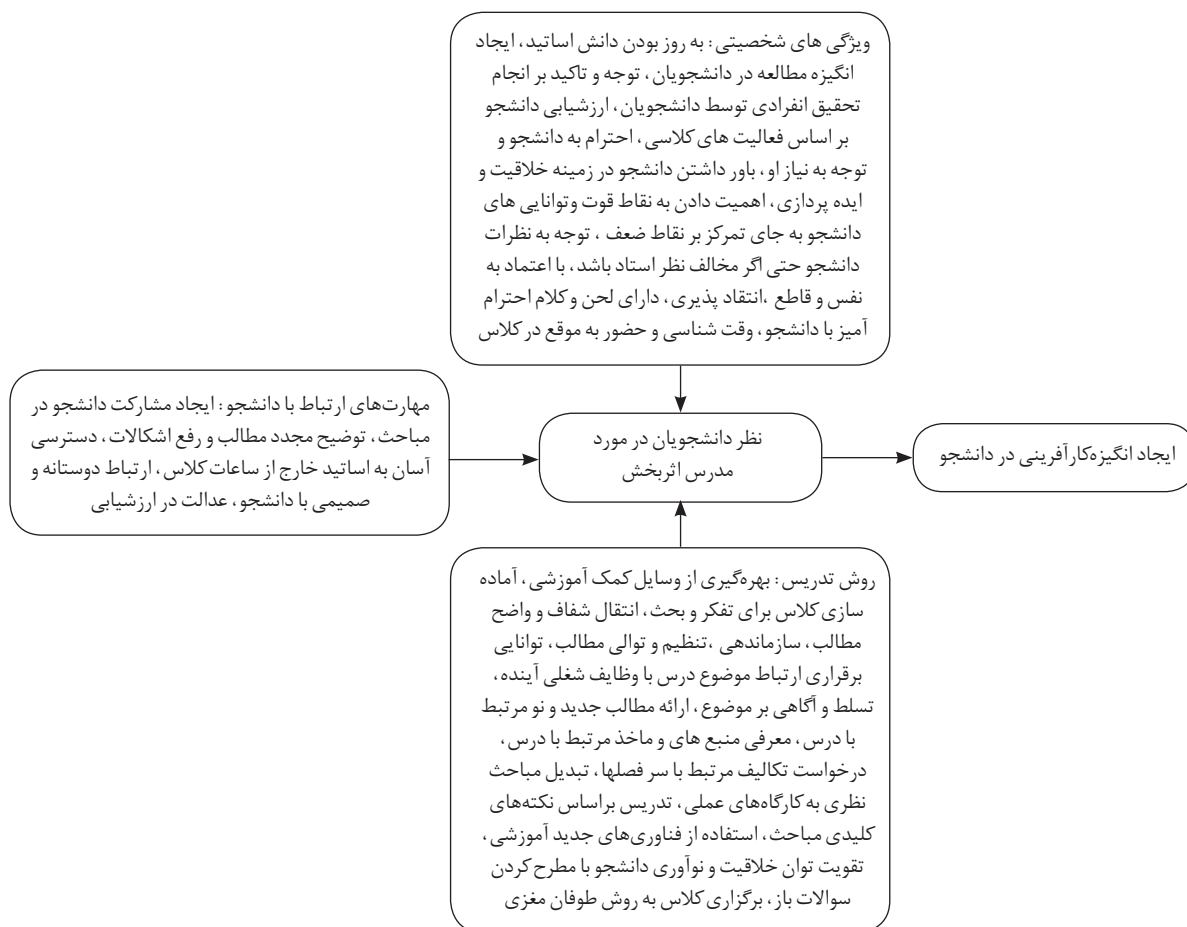
روش‌های یاددهی سنتی، بایستی توسط رویکرد کارآفرینانه شامل یادگیری در عرصه‌ی عمل و فراهم کردن فرصت‌های مشارکت فعال دانشجویان در محیط یادگیری تکمیل شوند. دیدگاه یاد شده، دو بعد اساسی آموزش کارآفرینی یعنی موضوع یاددهی (کشف، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌ها) و روش یاددهی (یادگیری در عرصه‌ی عمل و مشارکت فعال دانشجویان در یادگیری) را به صورت ضمنی به عنوان ضرورت‌های مهارتی مریبان و مدرسان کارآفرینی مطرح می‌کند. ترین بگر (۲۰۰۶)، در پاسخ به پرسش: روش‌های متداول یاددهی توسط آموزشگران کارآفرینی برای رسیدن به هدف‌های یادگیری کارآفرینانه، بیان می‌کند که روش‌های جدید یادگیری مانند یادگیری الکترونیکی و روش‌های مبتنی بر عمل و نقش‌آفرینی فعال دانشجویان مانند ایفای نقش باید بیشتر استفاده شوند. در این پژوهش معیارهای استادان کارآفرینی برای یاددهی مناسب شامل الزام به گذراندن دوره‌ی آموزش دانش کارآفرینی ویژه‌ی مدرسان و داشتن تجربه‌ی شخص کارآفرینی است. محمدی الیاسی و همکاران (۱۳۹۱)، در تحقیقی با عنوان مهارت‌های استادان و مریبان کارآفرینی برای پرورش کارآفرینان نوپا در دانشگاه‌ها مقوله‌های یادگیری استاد-مربی، یاددهی استاد-مربی، برقراری ارتباط اثربخش، ایجاد و اداره‌ی کسب و کار نوپا، و تحلیل محیط کسب و کار نوپا، را از جمله مهارت‌های مهم در مدرسان کارآفرینی معرفی می‌کنند. تحقیقاتی هم نفر درباره‌ی عامل‌های اثرگذار بر گرایش و انگیزه کارآفرینی صورت گرفته است. در تحقیق باقر صاد و همکاران (۱۳۹۲)، تأثیر آموزش کارآفرینی بر انگیزه‌ی کارآفرینی دانشجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای را بررسی کردند و نشان دادند که آموزش کارآفرینی بر انگیزه و قصد کارآفرینی دانشجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای تأثیرگذار

تنگ (۱۹۹۷)، در بررسی عامل‌های مرتبط با تدریس اثربخش در دانشگاهی در شمال شرقی آمریکا، ۳۵۰۰ دانشجو را به عنوان نمونه انتخاب کرد، و ۱۲۶ عضو هیأت علمی را از نظر آنان ارزیابی کرد. نتیجه نشان دهنده‌ی آن بود که ۱۲ عامل برآورد شده مانند مواد آموزشی روشن، میزان و کیفیت پاسخگویی مدرس به پرسش‌های دانشجویان، برخورد مؤدبانه‌ی مدرس با دانشجو، داشتن رفتار حرفه‌ای، داشتن تسلط بر موضوع درس، داشتن انتظارات بالا و غیره، به خوبی در هر کلاس رعایت می‌شوند و در نتیجه تدریس همه‌ی مدرسان این دانشگاه اثربخش بوده است. در بررسی مظلومی و همکاران (۱۳۸۷)، با عنوان ویژگی‌های یک مدرس توانمند از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، توانایی برقراری ارتباط، داشتن تجربه تدریس و دانش عمومی در تدریس، انتقادپذیری، خلاقیت و آراستگی، توجه به مفاهیم ضروری، ارایه مطلب با نظم منطقی و تدریس به زبان ساده از مهم‌ترین ویژگی‌های یک مدرس توانمند از دیدگاه دانشجویان بودند.

چهار عامل مرتبط با تدریس اثربخش در نمونه‌ای که از ۲۷۸۵ دانشجو در تایلند به دست آمدند شامل: روش تدریس، رابطه‌ی مدرس و دانشجو، مواد و محتوای درسی و بازخورد و ارزشیابی بودند (دیگی و همکاران، ۱۹۹۸). نتیجه‌ی بررسی به کارگیری معیارهای تدریس اثربخش که در دانشگاه سانفرانسیسکو، صورت گرفت، نشان داد که از ۸ مؤلفه‌ی تعیین شده، ۶ مورد که از نظر دانشجویان توسط مدرسان به کار گرفته می‌شوند عبارتند از: سازماندهی محتوا، دانش و مواد درسی، مهارت‌های ارتباطی و روابط انسانی واضح با دانشجویان، فراهم‌سازی محیط یادگیری برای دانشجویان، ارایه‌ی بازخورد فوری، نظرها، ارزیابی‌ها و برگزاری امتحان عادلانه، دو مؤلفه‌ی توجه داشتن به یادگیری دانشجویان و مشکل برانگیز بودن مواد درسی کمتر مطرح بودند (میرمحمدی، ۱۳۹۱). در تحقیقی که ویتانجی و ان دیرانگو (۲۰۰۵)، انجام داده‌اند، پرسشنامه‌ای با ۲۰ پرسش در سه مؤلفه‌ی، ارایه‌ی آموزش، موضوع یا ماده درسی و نگرش‌های فردی به کار برده شدند. تحقیق آنان نشان داد که، کیفیت و اثربخشی تدریس مدرسان این دانشگاه در سطح پایینی قرار دارد.

اقتضایی بودن فرآیند توسعه آموزش کارآفرینی و ایجاد انگیزه در دانشجویان و با هدف تبیین مولفه‌های مدرس اثربخش، این تحقیق درصدد بررسی رابطه‌ی ویژگی و مؤلفه‌های مدرس اثربخش با انگیزه‌ی کارآفرینی از نظر دانشجویان آموزش و ترویج دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی صورت گرفت. ویژگی‌های گونه‌گون مدرس اثربخش (ویژگی شخصیتی، روش تدریس و مهارت ارتباط با دانشجو) مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و به این پرسش پاسخ داده می‌شود که آیا بین ابعاد مدرس اثربخش با انگیزه کارآفرینی دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه رابطه وجود دارد؟

است. مرادی (۱۳۸۹)، در تحقیقی با عنوان تأثیر آموزش‌های تشخیص فرصت‌های کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان رشته‌ی کشاورزی که تأثیر آموزش‌های تشخیص فرصت‌های کارآفرینی با قصد کارآفرینی دانشجویان رشته کشاورزی را بررسی کرده است، نشان داد که قصد کارآفرینی پس از اجرای برنامه آموزشی، تشخیص فرصت‌ها تفاوت معناداری با پیش از اجرای برنامه آموزشی نداشت. از میان عامل‌های تأثیرگذار بر قصد کارآفرینی در این پژوهش، هنجارهای ذهنی در پیش و پس از اجرای برنامه آموزشی تفاوت معنی‌داری داشت. با توجه به کمبود بررسی‌های انجام شده در این زمینه، نبود نظریه‌ی جامع در مورد ویژگی‌های مدرسان اثربخش،

نگاره ۱- مدل نظری رابطه‌ی بین سویگان مدرسان اثربخش با انگیزه کارآفرینی دانشجویان

و از نظر میزان کنترل متغیرها از نوع شبه آزمایشی است. جامعه‌ی آماری مورد نظر در این پژوهش دانشجویان

روش شناسی

این پژوهش از نظر ماهیت کمی، از نظر هدف کاربردی

زن بودند. چنان که دیده می‌شود شمار دختران به مراتب بیشتر از پسران است.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق (با توجه به مقیاس هریک)، اقدام به محاسبه ضریب همبستگی شد. با توجه به ضریب همبستگی اسپیرمن و سطح معنی داری به دست آمده مشخص شد که همه‌ی سویگان مدرس اثربخش با انگیزه کارآفرینی از نظر دانشجویان در سطح $p=0/001$ درصد رابطه‌ی معنی دار و مستقیم دارند (جدول ۱).

جدول ۱- همبستگی سویگان مدرس اثربخش با انگیزه‌ی کارآفرینی پاسخگویان

سویه	r	سطح معنی داری
ویژگی شخصیتی (X1)	۰/۷۶۶	۰/۰۰۰
روش تدریس (X2)	۰/۲۹۶	۰/۰۰۱
مهارت‌های ارتباطی (X3)	۰/۶۲۶	۰/۰۰۰

با توجه به این که متغیر ملاک بر پایه جمع‌بندی پرسش‌هایی انجام گرفته است که دارای مقیاس ترتیبی بوده و در آغاز با دید کیفی (طیف لیکرت) در نظر گرفته شد از شیوه‌ی رگرسیون ترتیبی استفاده شد.

در جدول ۲ عامل تورم واریانس و شاخص تحمل از مقدارهای مناسبی برخوردارند، از این رو بین متغیرهای پیش‌بین هم‌خطی وجود ندارد بنابراین، می‌توان به تحلیل و برازش مدل رگرسیون ترتیبی پرداخت.

جدول ۲- خلاصه سنجش تورم واریانس و تحمل خط رگرسیون

متغیر	Tolerance	VIF
ضریب ثابت	-	-
ویژگی شخصیتی (X _۱)	۰/۵۸۲	۱/۷۱۹
روش تدریس (X _۲)	۰/۹۴۱	۱/۰۶۳
مهارت‌های ارتباطی (X _۳)	۰/۵۹۸	۱/۶۷۱

جدول ۴ نشان می‌دهد که مدل رگرسیون ترتیبی مناسب می‌باشد، زیرا سطح خطای آزمون از میزان سطح معنی داری ۵ درصد کوچکتر است و بر همین پایه فرض صفر که مناسب نبودن مدل رگرسیون می‌باشد تأیید نمی‌شود.

دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه (در دو مقطع تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته آموزش و ترویج کشاورزی (به دلیل گذراندن واحد کارآفرینی) به شمار ۱۶۳ تن بود. حجم نمونه با استفاده از جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (۱۹۷۰)، ۱۱۳ تعیین شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها اسنادی در آغاز کتاب‌ها، مجله‌های علمی و منبع‌های اینترنتی و نظر کارشناسان خبره بررسی شده و از بررسی‌های انجام شده در زمینه‌ی موضوع تحقیق در جهت شناسایی ویژگی‌ها و ابعاد مدرس اثر بخش، و تدوین چارچوب نظری استفاده شد.

در بررسی میدانی برای سنجش انگیزه کارآفرینی دانشجویان از پرسشنامه استاندارد که با ۸ گویه، و برای سنجش نظر دانشجویان درباره مدرس اثر بخش از یک پرسشنامه محقق ساخته با ۳۰ گویه (گویه‌های ۱ تا ۱۲ ویژگی‌های شخصیتی، بعد ۱۳ تا ۲۵ روش تدریس و گویه‌های ۲۶ تا ۳۰ مهارت ارتباط با دانشجو) است، استفاده شد، که با مقیاس لیکرت از بسیار مخالف تا بسیار موافق از ۲- تا ۲+ امتیازدهی شد. به منظور تعیین روایی ابزار تحقیق از نظر برخی اعضای هیات علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی استفاده شد و برای تعیین پایایی پرسشنامه، در آغاز شمار ۳۰ نسخه از پرسشنامه را در بین گروهی از دانشجویان رشته آموزش و ترویج کشاورزی تکمیل شده و با استفاده از نرم افزار SPSS_{win21} از ضریب تتای ترتیبی از طریق نرم افزار R_{win21} ($\theta = 0/95$) تعیین شد.

در بخش آمار استنباطی برای بررسی نقش متغیرها پیش بین بر متغیر ملاک که با طیف لیکرت سنجیده شد، از رگرسیون ترتیبی بهره گرفته شد. پیش از آن البته، منظور بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق نشان دادند که میانگین سنی دانشجویان آموزش و ترویج کشاورزی دانشگاه رازی، ۲۱ سال بود و دانشجویان در دامنه سنی ۱۹ تا ۲۴ سال قرار داشتند که به لحاظ جنس، ۳۴/۵ درصد مرد و ۶۵/۵ درصد

جدول ۳- بررسی مناسب بودن مدل رگرسیون انتخابی Complementary log-log

مدل	2 log Likelihood	$2\chi^2$	P
مدل پایه	۱۱۳/۲۸۲		
مدل نهایی	۵۶/۵۵۸	۵۶/۷۲۴	۰/۰۰۰

و مقدار مربوط به مشخصه‌ی بتا برای ویژگی شخصیتی معنی‌دار است و این به معنی موثر بودن این متغیر بر متغیر ملاک می‌باشد در صورتی که دو متغیر دیگر تاثیر معنی‌داری در سطح $P=1\%$ ندارند. R^2 pseudo نیز بیانگر آن است که متغیر یاد شده توانایی تبیین و پیش‌بینی ۶۱ درصد از احتمال تغییرات متغیر ملاک را دارد.

در جدول ۵، نتیجه‌ی آماره والد که میزان ارتباط متغیر ملاک (انگیزه کارآفرینی) و سه متغیر پیش‌بین (ویژگی شخصیتی، روش تدریس و مهارت‌های ارتباطی) را نشان می‌دهد که در آن فقط ویژگی شخصیتی و مقدار ثابت معنی‌دار است، همان‌گونه که در ستون Estimate دیده می‌شود مقدار ثابت برای سطح سه متغیر برابر ۲۸،۶۷

جدول ۴- برآورد مشخصه‌های تأثیرگذار بر انگیزه کارآفرینی

متغیر	Estimate	Wald	Sig
ضریب ثابت (انگیزه کارآفرینی)	۲۸/۶۶۷	۱۷/۱۲۰	۰/۰۰۰
ویژگی شخصیتی	۵/۸۲۲	۱۶/۰۰۷	۰/۰۰۰
روش تدریس	۱/۵۶۶	۱/۶۳۲	۰/۲۰۱
مهارت‌های ارتباطی	۱/۰۷۹	۳/۱۰۰	۰/۰۷۸

McFadden R2pesudo= 0/485 Nagelkerke R2pesudo=0/612 Cox and Snell R2pesudo =0/395

باورهای افراد و چگونگی پیش‌بینی گرایش و رفتار آنان متمرکز است (سگال، ۲۰۰۵). یکی از حوزه‌هایی که در این زمینه به آن توجه شده، بررسی درباره‌ی عامل‌های اثرگذار در شکل‌گیری و بروز رفتار کارآفرینانه در افراد مختلف است. این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین سویگان آموزشگران اثربخش و انگیزه کارآفرینی از دیدگاه دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه انجام گرفت. یافته‌ها در بخش توصیفی نشان‌دهنده انگیزه بالای کارآفرینی دانشجویان رشته آموزش و ترویج کشاورزی دانشگاه رازی بود.

بهره‌گیری از رگرسیون ترتیبی نشان داد که مقدار مربوط به مشخصه‌های بتای سویگان آموزشگران کارآفرینی (ویژگی شخصیتی، روش تدریس و مهارت‌های ارتباطی) به ترتیب بر انگیزه کارآفرینی دانشجویان نقش مؤثری دارند. با توجه به این‌که سطح خطای آزمون از سطح معنی‌داری $P=5\%$ ، کوچکتر است به معنی موثر بودن

معادله رگرسیون لجستیک:

$$\text{logit}(p) = \ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_k X_{k,i}$$

$$i = 1, \dots, n$$

$$p = \text{Pr}(Y_i = 1)$$

$$p = \text{Pr}(Y_i = 1|X) = \frac{e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_k X_{k,i}}}{1 + e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_k X_{k,i}}}$$

مطابق فرمول معادله رگرسیون لجستیک داریم:

$$\text{logit}(p) = \ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = 28.677 + 5.822 X_1$$

$$p = \text{Pr}(Y_i = 1|X) = \frac{e^{28.677 + 5.822 X_1}}{1 + e^{28.677 + 5.822 X_1}}$$

بحث و نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر الگوهای کارآفرینی بیشتر بر پایه‌ی الگوهای شناختی فرآیند محور بوده که به بررسی نگرش‌ها

اصلاح در قانون تجارت، ایجاد چارچوب مناسب برای آسانگری تعامل‌های تجاری، ثبات داشتن قوانین تجاری و بازرگانی، تلاش در حفظ امنیت سرمایه‌گذاری، تدوین نظام‌های آموزشی دانشگاهی با رویکرد کارآفرینی و متناسب با نیازهای کسب و کار که شاید از جمله مهم‌ترین این عامل‌های باشد و مانند این‌ها، اقدام‌هایی هستند که در این زمینه باید انجام پذیرند. خود دانشگاه‌ها نیز باید دانشجویان خود را به این امر ترغیب کنند. در واقع فعالیت‌های دانشگاهی ضمن ایفاء نقش در تولید علم و دانش در سطح جهان، می‌بایست با بسترسازی مناسب، سهم عظیمی در توسعه صنعتی و نوآوری فناوری کشور داشته باشند.

بنابراین، دانشگاه‌ها باید با تدوین برنامه‌های راهبردی لازم به سوی دانشگاه‌های کارآفرین سوق داده شوند. این امر نیازمند ایجاد چارچوب‌های مناسب همراه با اقدام‌های ساختاری و غیرساختاری و توسعه اندیشه کارآفرینی در محیط‌های دانشگاهی است که خوشبختانه زمینه‌ی آن در ایران فراهم است. حضور و وجود استادان و اعضای هیات علمی اثر بخش در دانشگاه‌ها و توسعه مهارت‌ها و ایجاد اندیشه کارآفرینی در آنان به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان نظام آموزش عالی به سبب تاثیرگذاری که بر سطح دانش، نوع تفکر، گرایش‌ها، انگیزه دانشجویان دارد توسعه اندیشه و گرایش و انگیزه کارآفرینی را در میان دانشجویان در پی دارد.

با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهاد می‌شود:

- شناسایی و تقویت ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های آموزشی و ارتباطی آموزشگران که به ایجاد انگیزه کارآفرینی در دانشجویان کمک می‌کند بازآموزی مهارت‌ها توسط مسئولان و برنامه‌ریزان آموزشی.
- تشویق مدرسان اثربخش و برگزیده برای به اشتراک‌گذاری تجربه‌ها و راهکارهای عملی بهبود اثربخشی تدریس و رابطه با دانشجویان.
- برنامه‌ریزی اجرای تحقیقاتی همسان این تحقیق حاضر در جامعه‌های آماری و رشته‌های دانشگاهی دیگر در کشور.

اثر ویژگی‌های شخصیتی این سوپیه از آموزشگران اثربخش بر انگیزه کارآفرینی می‌باشد در صورتی که سوپیه‌های روش تدریس و مهارت‌های ارتباطی دیگر، تأثیر معنی‌داری در سطح $P=5\%$ بر انگیزه کارآفرینی دانشجویان نداشتند. با توجه به یافته‌های بخش تحلیل رگرسیون دریافتیم که در جامعه آماری این تحقیق نزدیک به ۵۰ درصد از احتمال تغییرات متغیر وابسته (انگیزه کارآفرینی) توسط متغیر مستقل ویژگی شخصیتی مدرس اثر بخش (در سطح خطای ۵ درصد) تأثیر معنی‌دار دارد. دیگر سویگان، روش تدریس و مهارت‌های ارتباطی در سطح خطای $P=5\%$ تأثیر معنی‌دار نداشتند که نتیجه به دست آمده با تحقیق (طالبی و زارع یکتا، ۱۳۸۹) هم‌سو است.

این به این معنی که وجود یک مربی و آموزشگر اثر بخش به تنهایی منجر به ایجاد انگیزه کارآفرینی در دانشجویان نمی‌شود و عامل‌های دیگری چون گذراندن دوره‌ی آموزشی (حسینی، ۱۳۸۶)، (باقر صاد و همکاران، ۱۳۹۲)، (زالی و همکاران، ۱۳۸۹) و (ویلسون، ۲۰۰۷) و مهارت‌های فردی، نگرش، هنجارهای ذهنی، حمایت محیطی ادراک شده، پویایی محیطی ادراک شده و کنترل رفتاری ادراک شده (قنبری نژاد، ۱۳۹۱) و نقش درس مبانی کارآفرینی (آراسته، ۱۳۹۱) و آموزش‌های تشخیص فرصت‌های (مرادی، ۱۳۸۹) می‌توانند در ایجاد انگیزه (گرایش) کارآفرینی در دانشجویان موثر باشند. به این ترتیب می‌توان گفت که مهم‌ترین نقش کارآفرینی در جامعه، ایجاد اشتغال و رفع بیکاری می‌باشد به ویژه، در میان دانش‌آموختگان دانشگاهی. کارآفرینی با ایجاد شغل و فعالیت‌های متنوع در زمینه‌های مختلف (فنی و مهندسی، پزشکی و سلامت، کشاورزی) از فناوری بهره برده و در عین حال فناوری نیز ایجاد می‌کند. توسعه روز افزون و تلاش بیشتر در ترویج کارآفرینی یک کشور نیازمند اقدام‌های همه‌جانبه و بسیار هماهنگی در جنبه‌های مختلف: فردی و خانوادگی، اقتصادی سیاسی، فرهنگی می‌باشد. حمایت‌های مالی از کارآفرینان، تشویق و حمایت روز افزون از صنعت‌گران موفق، حمایت از فعالیت‌ها و موسسه‌های تازه شکل گرفته و نوپا،

منبع‌ها

- آراسته، زهرا؛ سعید بنادکی، سعیده و ایمانی پور، نرگس. (۱۳۹۲). نقش آموزش درس مبانی کارآفرینی در قصد کارآفرینی دانشجویان رشته های غیر مدیریت (مطالعه موردی: دانشکده های هنر و ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران). فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۴(۱۴): ۱۰۷-۱۲۴.
- باقرصاد، وجیه؛ زالی، محمدرضا؛ رضوی، سید مصطفی و سعید بنادکی، سعیده. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان رشته های فنی و حرفه ای، توسعه کارآفرینی، ۶(۴): ۲۱-۳۶.
- حسینی، سید محمود؛ و عزیزی، بهارک. (۱۳۸۶). بررسی عوامل موثر در توسعه و مهارت های کارآفرینی در دانشجویان سال آخر دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران. مجله علوم کشاورزی ایران، ۲(۳۸): ۲۴۱-۲۵۱.
- دوکانه ای فرد. فریده. (۱۳۹۱). بررسی سهم هر یک از متغیرهای هوش و خلاقیت در پیش بینی قدرت کارآفرینی فارغ التحصیلان دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن، فصلنامه علمی- پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی، ۳(۱۲): ۲۹-۵۴.
- رابرت دی، هیستریچ و مایکل پی، پیترز. (۲۰۰۲). کارآفرینی جلد چهارم، ترجمه فیض بخش، علیرضا. تقی یاری، حمیدرضا. تهران: انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف.
- صدیقی معروفی، شهنام؛ محمدی، آیین؛ موسوی، مسعود و رعد آبادی. مهدی. (۱۳۹۳). تعیین مهم ترین مولفه های موثر بر اثر بخشی تدریس استاد از دیدگاه دانشجویان ارشد، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی یزد، ۹(۳): ۵۸-۶۶.
- طالبی، کامبیز و زارع یکتا، محمد رضا. (۱۳۸۹). بررسی اثرگذاری شخصیت و روش مدرسان کارآفرینی بر انگیزش دانشجویان در راه اندازی کسب و کار جدید. توسعه کارآفرینی، ۲(۷): ۹۵-۱۱۵.
- قنبری نژاد اسفین سری، مجید؛ محمدی آلمانی؛ امیر و پورناصرانی، امین. (۱۳۹۱). بررسی عوامل موثر بر تمایل به کارآفرینی در میان دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت) کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان.
- محمدی الیاسی، قنبر؛ فراستخواه، مقصود و فرخ، شیما. (۱۳۹۱). مهارت های استادان و مربیان کارآفرینی برای پرورش کارآفرینان نوپا در دانشگاه ها، فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۵(۱): ۲۰۱-۱۸۵.
- مرادی، حوریه و شعبانعلی فمی، حسین. (۱۳۸۹). شناسایی قابلیت های کارآفرینی (مطالعه موردی: دانشجویان دختر دانشگاه کشاورزی و منابع های طبیعی رامین اهواز)، فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۳(۸): ۱۶۱-۱۴۱.
- مظلومی محمود آباد، سید سعید؛ رهایی، زهره؛ احرام پوش، محمد حسن و سلطانی، طاهره. (۱۳۸۹). ویژگی های یک استاد توانمند از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، مجله پزشکی هرمزگان، ۱۴(۳): ۲۳۴-۲۲۷.
- میرمحمدی میبیدی، سید جلیل؛ مظلومی محمود آبادی، سید سعید؛ شریف پور، زهرا؛ شهبازی، حسن و محمدلو، اعظم. (۱۳۹۱). بررسی ویژگی های تدریس اثر بخش از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد. فصلنامه توسعه آموزش در علوم پزشکی زنجان. ۵(۹): ۶۲-۵۲.
- نیک فرجام، سعیده. (۱۳۹۳). مطالعه رابطه هوش هیجانی با کارآفرینی سازمانی با در نظر گرفتن نقش واسطه ای فرهنگ سازمانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت کارآفرینی گرایش آموزش و ترویج، دانشگاه رازی کرمانشاه.

Bager, T. (2006). Entrepreneurship teaching and training in denmark: overview and policies. 1(2): 1-10.

Digby, P.W., Poonyakanok, P., & Thisayakorn, N. (1998). Student evaluation of teacher performance, Some initial reaserch findings from Thiland. Teaching & teacher evaluation. 6(2): 31-45

Heinonen, J., & Pikkijoki, S. A. (2006). an entrepreneurial-directed approach to entrepreneurship education: mission impossible? Management development 3(24): 80-94.

Henly, A. (2012). Job creation by the self- employment: the roles of entrepreneurship and financial,

Small Business Economics, 8(25): 175-196.

Kuratko, D. (2005). The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges. *Entrepreneurship Theory & Practice*, 29(4): 577-598.

Wilson, F., Kickul, J., & Marlino, D. (2007). Gender, entrepreneurial self efficacy, and entrepreneurial career intentions: Implications for entrepreneurship education, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1): 54-67

Sexton, D.L., and Bowman- Upton, N. (1987). Evaluation of an innovative approach to teaching entrepreneurship. *Journal of Small Business Management*, 25(1), 35-43.

Segal Borgia, D. and schoofeld, j. (2005). the moritiration to become an entrepreneur.internationalizing in entrepreneurship education and training, *Malyasia*.4(6): 21-38

Solomon, G. (2007). An examination of entrepreneurship education in the United States. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 14 (2): 168-172.

Tang, Thomas Li-Ping. (1997). Teaching evaluation in a public institution of higher education: Factors related to the overall teaching effectiveness. Available in: <http://www.findarticles.com>.

Waithanji, N., & Ndirangu, M. (2005). An improvement in instructional quality: Can evaluation of teaching make a difference? *Emerald group publishing limited*, 13(3): 33-51.

Relationship between Dimension of Effective Lecturer and Entrepreneurial Motivation from the view of Agricultural Extension Education students at Razi University in Iran

B. rezaee¹ , H. Jafari², P. javidaneh ³ , H. Najafpour⁴

1- Assistant Professor, Faculty of Social Sciences, Razi University

2- Assistant Professor, Dept. of Statistics, Razi University

3- M.SC. Student Entrepreneurship. Razi University)

4- M.SC. Student Entrepreneurship. Razi University

Abstract

University is fertile ground for knowledge based innovations and entrepreneurship development, due to its human capital in the form of students and faculty members. Entrepreneurship lecturers are most effective factors to the desired success to achieve entrepreneurship educational goals. This study was conducted to evaluate the impact of effective lecturer on entrepreneurial motivation from the perspective of agricultural students. Statistical population was 163 Agricultural Extension and Education students (who had passed entrepreneurship course prior to this study at Razi University). Sample size was determined 113 students using Morgan table who were selected through simple random sampling technique. Validity of the questionnaire sustained by panel of experts at the Agricultural Extension and Education department, and ordinal theta coefficient ($\theta=0.95$) was calculated using R software to sustain the questionnaire reliability. Descriptive statistics and ordinal regression were used to process data. Results showed that personality traits have positive significant impact on entrepreneurship ($p < 0.05$). Also results of ordinal regression showed that the criterion variables could predict 61% of the probability of the entrepreneurial motivation variability.

Index Terms: Agricultural entrepreneurship, entrepreneurial motivation, effective lecture

Corresponding Author: P. javidaneh

Email: parisa.javidaneh@gmail.com

Received: 10/02/2016 ; **Accepted:** 16/08/2016